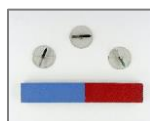

◀	<i>Tartalom</i>	<i>Fogalmak</i>	<i>Törvények</i>	<i>Képletek</i>	<i>Lexikon</i>	▶
---	-----------------	-----------------	------------------	-----------------	----------------	---

Fogalmak

A mágneses mező

Mágneses alapjelenségek

mágneses pólus

A mágnes azon helyeit, ahol erős vonzóhatás tapasztalható, a mágnes pólusainak nevezzük.

északi pólus

Ha egy kétpólusú mágnes függőleges tengely körül szabadon elfordulhat, akkor a földrajzi északi irányba mutató pólusát északi pólusnak nevezzük.

déli pólus

Ha egy kétpólusú mágnes függőleges tengely körül szabadon elfordulhat, akkor a földrajzi déli irányba mutató pólusát déli pólusnak nevezzük.

A mágneses indukció

mágneses indukcióvektor

A mágneses mező pontjaiban a mező erősségét és irányát a mágneses indukcióvektorral jellemezzük. A mágneses indukcióvektor nagyságát úgy kapjuk, hogy a vizsgált pontba helyezett próbatekerics elforgatásához szükséges forgatónyomatékat elosztjuk a próbatekerics felületének, menetszámának és a benne folyó áram erősségének szorzatával. A mágneses indukcióvektor iránya az egyensúlyi helyzetbe beállt próbatekerics (vagy iránytű) déli pólusából az északi pólusa felé mutató irány. A mágneses indukcióvektor jele **B**. A fentiek szerint az indukció nagysága:

$$B = \frac{M}{A \cdot N \cdot I} .$$

A mágneses indukció SI-mértékegysége:

$$[B] = \frac{[M]}{[A] \cdot [N] \cdot [I]} = \frac{\text{N} \cdot \text{m}}{\text{m}^2 \cdot 1 \cdot \text{A}} = \frac{\text{N}}{\text{A} \cdot \text{m}} = \text{tesla} = \text{T} .$$

A tekerics, a körvezető és az egyenes vezető mágneses tere

homogén mágneses mező

Az olyan mágneses mezőt, amelyben az indukcióvektor mindenütt azonos nagyságú és ugyanolyan irányú, homogén mágneses mezőnek nevezzük.

vákuum permeabilitása

Ha az átmérőjéhez képest hosszú, N menetszámú, l hosszúságú, vákuumban levő tekercsben I erősségű áram folyik, akkor a tekercs belsejében a mágneses indukció nagyságát megadó képletben szereplő és a

$$\mu_0 = \frac{B \cdot l}{N \cdot I}$$

összefüggéssel definiálható arányossági tényezőt a vákuum permeabilitásának nevezzük. Értéke elméleti megfontolások alapján:

$$\mu_0 = 4 \cdot \pi \cdot 10^{-7} \frac{\text{T} \cdot \text{m}}{\text{A}} = 4 \cdot \pi \cdot 10^{-7} \frac{\text{N}}{\text{A}^2} \approx 1,256 \cdot 10^{-6} \frac{\text{N}}{\text{A}^2}.$$

relatív permeabilitás

Egy anyagban és a vákuumban mért mágneses indukció nagyságának hányadosát az adott anyag relatív permeabilitásának nevezzük. A relatív permeabilitás jele μ_r . Képlettel:

$$\mu_r = \frac{B_{\text{anyag}}}{B_{\text{vákuum}}}.$$

A relatív permeabilitás SI-mértékegysége:

$$[\mu_r] = \frac{[B_{\text{anyag}}]}{[B_{\text{vákuum}}]} = \frac{\text{T}}{\text{T}} = 1.$$

permeabilitás

Az anyag relatív permeabilitásának és a vákuum permeabilitásának a szorzatát az adott anyag permeabilitásának nevezzük; jele μ . Képlettel:

$$\mu = \mu_r \cdot \mu_0.$$

A permeabilitás SI-mértékegysége:

$$[\mu] = [\mu_r] \cdot [\mu_0] = 1 \cdot \frac{\text{N}}{\text{A}^2} = \frac{\text{N}}{\text{A}^2}.$$

ferromágneses anyag

Az olyan anyagot, amelynek relatív permeabilitása 1-nél lényegesen nagyobb, ferromágneses anyagnak nevezzük. ($1 \ll \mu_r$)

paramágneses anyag

Az olyan anyagot, amelynek relatív permeabilitása 1-nél alig nagyobb, paramágneses anyagnak nevezzük. ($1 < \mu_r < 1,01$)

diamágneses anyag

Az olyan anyagot, amelynek relatív permeabilitása 1-nél alig kisebb, diamágneses anyagnak nevezzük. ($0,99 < \mu_r < 1$)

A mágneses fluxus

mágneses fluxus

A homogén mágneses mezőben elhelyezkedő síkidom területének és a mágneses indukcióvektor síkidomra merőleges összetevőjének a szorzataként értelmezett fizikai mennyiséget az adott síkidomra vonatkozó mágneses fluxusnak nevezzük.

A mágneses fluxus jele Φ (görög nagy fi betű). Képlettel:

$$\Phi = B_n \cdot A.$$

A mágneses fluxus SI-mértékegysége:

$$[\Phi] = [B_n] \cdot [A] = \text{T} \cdot \text{m}^2 = \text{weber} = \text{Wb}.$$

Általános esetben: Osszuk fel a felületet olyan kis részekre, amelyeken belül az indukció gyakorlatilag ugyanakkora. Határozzuk meg ezeken a kis felületeken a fluxust és a kapott értékeket adjuk össze! Az így kapott összeget tekintjük az adott felülethez tartozó fluxusnak!

Áramvezető mágneses mezőben

Ø

A Lorentz-erő

Lorentz-erő

Lorentz-erőnek nevezzük azt az erőt, amelyet a mágneses mező a benne mozgó elektromosan töltött részecskére kifejt.

Hall-hatás

Ha egy vékony vezetőlemezen, amely a síkjára merőleges mágneses mezőben van, hosszirányban áram halad át, akkor a lemeznek az áramiránnyal párhuzamos két oldala között feszültség keletkezik. Ezt a jelenséget Hall-hatásnak (Hall-effektusnak) nevezik.

Hall-feszültség

A Hall-hatás során keletkező feszültséget Hall-feszültségnek hívják.

Az egyenáramú motor működése

Ø

Az elektromágneses indukció

mozgási indukció

Azt a jelenséget, melynek során a mágneses mezőben levő vezetőben mechanikai mozgás segítségével feszültséget keltünk, mozgási indukciónak nevezzük.

nyugalmi indukció

Azt a jelenséget, melynek során a mágneses mezőben levő vezetőben mechanikai mozgás nélkül, a mágneses fluxus megváltoztatásával keltünk feszültséget, nyugalmi indukciónak nevezzük.

elektromágneses indukció

A mozgási és a nyugalmi indukciót közös elnevezéssel elektromágneses indukciónak nevezzük.

Az örvényáram

örvényáram

Örvényáramnak nevezzük a kiterjedt vezetőben indukálódott áramot.

Az önindukció

önindukció

Azt a jelenséget, melynek során a tekercsben bekövetkező áramerősség-változás ugyanebben a tekercsben is feszültséget indukál, önindukciónak nevezzük.

önindukciós együttható

Ha egy tekercsben, vezetőhurokban vagy vezetékszakaszban az áramerősség ΔI -vel változik Δt idő alatt, és ennek következtében U önindukciós feszültség keletkezik, akkor az

$$L = \frac{U \cdot \Delta t}{\Delta I}$$

összefüggéssel értelmezhető mennyiséget önindukciós együtthatónak nevezzük. Az önindukciós együttható SI-mértékegysége:

$$[L] = \frac{[U] \cdot [\Delta t]}{[\Delta I]} = \frac{\text{V} \cdot \text{s}}{\text{A}} = \text{henry} = \text{H}.$$

Az önindukciós együtthatót önindukciós tényezőnek is nevezik.

A mágneses mező energiája

∅

◀	Tartalom	Fogalmak	Törvények	Képletek	Lexikon	▶
---	--------------------------	--------------------------	---------------------------	--------------------------	-------------------------	---